

Bc. Lucie AUSOBSKÁ, *Každodenní život ve svědectví urozených osob a jejich nezájmu o válečná tažení ve druhé polovině 16. a na počátku 17. století*, České Budějovice 2017 (= diplomová práce, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 107 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Války s osmanským nepřítelem znamenající ohrožení křesťanského světa přispěly na počátku novověku k aktualizaci ideálu křesťanského rytíře, jehož počátky sahaly hluboko do středověku. Vzhledem k zapojení českých zemí do obrany habsburské monarchie před Osmanskou říší i bezprostřednímu vojenskému ohrožení jejich jihovýchodních částí byl tento ideál živý i v korunních zemích. Svědčí o tom dobová literární produkce, ať již šlo o překlady zahraničních titulů nebo původní české práce, výzdoba vybraných renesančních šlechtických sídel nebo písemná sebestylizace některých „dobrých krýgsmanů“ v jejich osobních pramenech či korespondenci. Diplomová práce Lucie Ausobské se pokouší upozornit na střet této diskurzivní normy s realitou života v českých zemích, pro něž ozbrojené střety ve sledovaném období představovaly narušení bezkonfliktní každodennosti. S oporou v archivní sbírce *Historica*, uložené ve Státním oblastním archivu v Třeboni, se soustředí na písemné omluvy, jejichž autory byli šlechtici, zejména rytíři, kteří v nich obhajovali svou nemožnost účastnit se některého z vojenských tažení proti „dědičnému nepříteli všeho křesťanstva“.

Diplomová práce s komplikovaným názvem má jasnou a logickou vnitřní strukturu. Na úvodních stránkách studentka představila téma své kvalifikační práce a prokázala, že se dokáže orientovat v bohaté tuzemské literatuře věnované dějinám šlechty na počátku raného novověku, osmanským válkám i novějším výzkumům vnímání Turků v písemných i hmotných pramenech (vzhledem k městskému prostředí, které ale nestálo v centru autorčiny pozornosti, by si alespoň stručnou zmínku zasloužily práce Tomáše Sternecka). Stručně také představila prameny své práce, jíž byla dobová korespondence.

V následující kapitole se Lucie Ausobská věnovala ideálu křesťanského bojovníka, tedy dobové normě, s níž v následujícím textu konfrontovala výpovědi jednotlivých absentérů. V kompilativně pojatém výkladu nejprve se nejprve zabývala genezí zmíněného ideálu, jeho reflexí v dobové literatuře (Jan Zajíc z Házmburka, Václav Budovec z Budova) i reálnými připomínkami ve šlechtických slavnostech. Stranou jejího zájmu nezůstala ani analýza obsahu dobového pojmu „dobrý krýgsman“ či kariéry některých takových bojovníků, jako byl Pavel Korka z Korkyně, Šťastný Václav Pětipeský z Chýš či Jindřich Michal Hýzrle z Chodů.

V souvislosti s výkladem o „*dobrém krýgsmanství*“ mohla studentka věnovat větší pozornost způsobům šíření, prosazování a utvrzování tohoto ideálu v soudobé společnosti (např. s. 19, 26).

Jádrem předkládané diplomové práce je třetí kapitola, v níž studentka analyzovala shromážděné epistolografické prameny a na jejich základě se pokusila o typologii výmluv a omluv, s jejichž pomocí se zejména nižší šlechtici chtěli vyhnout své vojenské povinnosti. V této části práce postrádám alespoň stručný výklad o adresátech takových suplík. Od jakých autorit rytíři a další osoby, které se nechtěly účastnit tažení, očekávaly pochopení a přikládaly jim moc o své žádosti kladně rozhodnout? Na základě takové analýzy by se studentka mohla ptát, zda se obsah výmluv lišil v závislosti na osobě adresáta (např. stupni urozenosti, jeho osobní zkušenosti s osmanskými válkami), či jaké formální jazykové náležitosti omluvy obsahovaly. V takovém případě by zjistila, že zmíněná bohatá titulatura i „superlativní přívlastky“ (s. 35) byly například v suplíkách adresovaných panovníkovi zcela obvyklé. Zajímavější je již zmíněná typologie omluv, mezi nimiž se nejčastěji objevovala různá zranění, nemoci a jiné tělesné neduhy. Společně se tím se vyskytovaly rovněž odkazy na finanční či hmotné limity, které jedinci zabraňovaly v účasti na tažení. Urození se vymlouvali rovněž na nemoci rodinných příslušníků, vlastní nepřipravenost a nezkušenost či strach z války. Jiní se účasti na tažení snažili vyhnout protekcí svých známých nebo se obávali, aby neúčast neohrozila jejich čest.

Naznačená typologie, bohatě doložená citacemi z dobových pramenů, se Lucii Ausobské stala podkladem pro následující kapitolu, v níž se pokusila představit kolektivní mentalitu absentérů z protitureckých tažení. Zabývala se jejich sociální příslušností, geografickým rozvrstvením, majetkovou strategií či politickou angažovaností. Zjistila tak, že mezi autory zachycených výpovědí převažovali málo majetní rytíři, kteří vlastnili majetky zejména v krajích vzdálených od jihovýchodu českých zemí a jen zcela výjimečně se podíleli na správě země. Naopak konfesní hledisko v jejich nechuti podílet se aktivně na obraně země žádný význam nemělo.

Předkládaná diplomová práce přináší cenné informace o myšlení české nižší šlechty na počátku novověku. Již známé a svým způsobem očekávané poznatky o nechuti většiny rytířů aktivně se podílet na obraně monarchie před Osmany reflektuje s dobovým ideálem „*dobrého krýgsmana*“, který jim znemožňoval jednoduše odmítnout účast na vojenském tažení a nutil je svou absencí písemně vysvětlit a obhájit. Přestože zodpovězení některých otázek mohla studentka věnovat důkladnější pozornost (prosazování zmiňovaného ideálu, struktura adresátů suplík), naopak v interpretační části prokázala schopnost položit zkoumaným pramenům

netradiční otázky a hledat na ně zajímavé odpovědi. Práce je navíc psána kultivovaným jazykem s naprostým minimem neopravených překlepů, nedostatky se vyskytly v některých prepisech dochovaných pramenů. Práci doporučuji k obhajobě a z uvedených důvodů ji navrhuji hodnotit ještě jako **výbornou**.

Jindřichův Hradec, 7. červen 2017

Doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.